

jol, *DocVgUrg.*, 8.17, 9.20).

Amb aquest significat, encara més sovint es va construir com a reflexiu: «Si jo muria, sé que *posar-se'n* an ab él de tot, que'l seu feít sabut és», doc. del Penedès de 1207-1211 (*BABL VII*, 173); «si algú fa a altre injúria, en qualque manera sia, *se'n* pot *posar* ab aquel a qui aurà feyta la injúria», *CostTort.* (Ol., p. 45). Altrament cf. *infra composar*, que ve a tenir aquest valor i posat més de relleu pel *com-*; «él no y podia aver contrastat, per so cor no era en tayl, ab lo se- <n>yor rey, que él lo degués conceyar --- E depuys fo *posat* ab él, no hac loc son concey» Girona a. 1299 (Finke, *Acta Ar.* III, 79).

A tot això el radi d'aplicació del verb s'havia anat ampliant tant en català que aviat arribà a l'acc. generalitzada i tan descolorida, del català modern, en què s'ha tornat ja el substitut quasi universal del llatí *pōnere* en el sentit de 'collocar, situar' de qualsevol forma que sigui (d'aplicació tan àmplia com el francès *mettre*, it. *porre*, cast. *poner*, port *pôr*, angl. *put*, *place*).

Amb tot i que, durant l'Edat Mitjana, amb aquest caràcter té encara forta concurrència de *metre*, l'ús de *posar* amb tal abast ja s'havia començat a introduir des dels nostres orígens literaris. N'hem vist ja alguns casos en les *Homilies* i les *VidesR*; i, en els escriptors importants, s'observa també des de Lluïl: «passà una dona vestida molt noblement, e en ses fayçons havia *posades* diverses colors, per ço que fos vista plaent als plaers de luxúria», *Blanq* (*NCL*, II, 108.17); «lo Papa --- dix-li: --- Yo adés *pos-te* la corona del regne de Sicília e de tot quant posseeix lo rei Manfre, e te-n faç rei e senyor---. ---; lo Comte exí del consistori ab la corona --- que'l Papa li donà que *posàs* a la Comtessa ---, e li lliurà un cardenal que --- la li *posàs* al cap e la coronàs reina de Sicília», Muntaner (fets de 1265, § 33, Casac. I, 79.12ss.). «Reffrenar la fortuna pròspera, donant fi als perylls en què l'om és *posat*», Ant. Canals (*Scipió, NCL*, 53); en JoMartorell ja n'hem donat un exemple junt amb el que significa 'hostatjar-se'; i ens el presenta amb aquest valor a cada pas dins la seva obra, tant en construcció transitiva com reflexiva: «*posà-s* primer e tots los altres per força lo hagueren de seguir» (Ag. III, 237 etc.).

Per tal de demostrar que aquesta generalització semàntica es va produir per igual a totes les regions de la llengua, i com ho hem vist ja pels testimonis dialectals, que abans hem citat, dels Pirineus, bastaran un parell de cites literàries, de zones extremes: «lo qui és Balle de Organyà --- és Balle de la ditta vall de Cabbó, e *pose* allí son loctinent» a. 1518, *Spill* de Castellbò, f° 29v; «¿Sabeu aquell pastor / que *posava* la pedra de la fona / allà on *posava* l'ull, i en el sarró / la cítara dugué per companyona, / i esqueixava la boca del lleó?», JnAlcover (*Micol*, v. 10, O. C., 92).

Quant a accs. especials modernes i les representades per grups fraseològics, podem observar gran parquedat, puix que aquest aspecte ja ha estat ricament atès pels *D*Ag., Belv. i *AlcM*. Només un parell de coses menys divulgades. Encara que 'fer una juguesca' o 'ju-

gar-se una cosa' s'ha dit (sobretot a les Illes) *posar missions*, també es passa (sobretot a Eivissa) a abreujar-ho dient només *posar*: «reparà amb un altre llumner que, ple fins a ses voreres, just estava part damunt es seu: —*Posaria* que és d'algú nat de poc —pensà ---»; «com que encara tenia més ganes de jugar, proposà: —En feim un altre? T hi *pos* lo que vulguis --- —Sa llesca de pa amb formatge, o m'has de dir què és lo que ---», JnCastelló (*Rond. Eiv.*, 17, 36); «es torrent on les regaves / *pòs* que no era molt bo: / ell s'hi criaven granotes ---», id. (*Pitiuso*, 1967, 26). En el Migjorn valencià EnrValor nota *posat* 'posta en el sentit de diners jugats' (c. 1950), per més que J. G. M., que és de més al Nord només coneix amb aquest sentit el substantiu *pòsa*.

Posar intr. apareix inusitadament, en el vigatà Genís i Aguilar, amb el paper en què en l'ús de Barcelona hauríem emprat 'posar-se-li' o 'fer-li': «passeigs higiènics --- que *posavan* molt bé an ella, y an els altres gens malament» (*Julita*, p. 82): em ve tant de nou i no ho he trobat enlloc més, que no goso assegurar que es digui gaire així, però el fet és que no és home de llenguatge desusat ni impropí, i que escriu molt sovint tals frases en la seva gens curta novella. «*Posar-se bé de panxa*: afartar-se, menjar fins a quedar satisfet, ple», «*posar* un sau [*<* cast. *sayo*] nou: donar una pallissa, pigar fort» men. (Ferrer Ginart, *Rond.*, 224).

Del fr. *poser* 'estar-se quiet perquè a un el retratin' manllevaren els nostres artistes *posar* id. [1890, Narcís Oller], de vegades també amb el sentit figurat de 'pendre actituds espirituals fingides', i d'aquí *posa* (< fr. *pose*) [NOller 1890; Russinyol 1898].

El duplicat *pausa* [c. 1390] es prengué del citat substantiu ll. clàssic *pausa*: «*pausa de bordó*» i altres termes de poètica en el *Tòrcimany* d'Aversó (I, 7; II, 435); «ab orde, *pauses*, / compte, mesura», JRoig (*Spill*, 14784); «*pausa*: intervallum; lo compàs ---; aspiració --- cantar ruynment», OPou (*TbPu.*, 170); «antes d un any de fetes les bodes / --- lo rossinyol, ab tota la *pausa*, / vos anuncia sereu més de dos», MilàF (*Romllo.*, 569.27). D'ací el derivat *pausar* 'fer una pausa, entretenir-se', ja usat c. l'a. 1500 en una obra poètica de Fenollar + Castellví (citada *AlcM*, que barreja indègudament el mot amb la forma arcaica del verb català *posar*); *pausat* 'que es mou o obra amb calma' (Costa i Llobera, Massó i Torrents).

DERIV.: *Pos* 'descans': «Puys, despenjada, / jorn de Cap d'any, / fon, en mal-guany, / fora sagrat / tost soterrat / aquell son cos: / haja-hi mal *pos*!», «parayís haja / e bon *pos* n'haja / mon mort marit: / d'ell he parit / yo tres vegades / ---», JRoig (*Spill*, 4904, 4336).

La locució prepositiva *al pòs de* 'en lloc de, envist, a l'inrevés de' és pròpia de Tortosa i del País Val., de Nord a Sud: ja figura en la *Rond. de Rondalles* de Galiana, S. XVIII; «a tots els qu'els fan un regal --- lo més corrent és donar rosariets, patenetes --- y atres friolerres per l'estil, les quals no valen casi res *al pòs de* lo qu'elles han rebut», MGadea (*T. del Xè* I, 375); «lo jovent que ara puja ja gasta pantalons com